

PREDLOG PREDLAGATELJA

Izvršni svet skupščine občine Ljubljana Vič – Rudnik je na 153. seji dne 25. 10. 1989 obravnaval Poročilo o usposabljanju zaraščajočih kmetijskih površin in sklenil, da ga posreduje delegatom skupščine občine v obravnavo in sprejem.

IZVRŠNI SVET

POROČILO

o usposabljanju zaraščajočih kmetijskih površin

Skupščina občine Ljubljana Vič–Rudnik je obravnavala rabo kmetijskih zemljišč v občini na svoji seji 5. novembra 1985. Zaraščanje kmetijskih zemljišč in opredelitev njihove rabe je bilo del obravnavanega gradiva. Sprejet je bil sklep, da je v letu 1986 potrebno pripraviti celovit program usposabljanja in urejanja kmetijskih zemljišč v zaraščanju, ki so z družbenim planom opredeljena kot kmetijska.

Iz bilance razvrstitve zemljišč v družbenem planu občine za obdobje 1981–85 je bilo na območju občine 1.015 ha (1,9 %) kmetijskih zemljišč, ki so se zaraščala z manjvrednim gozdom. Ta zemljišča so skupaj pregledali na fotoposnetkih in na PKN 1:5000 gozdarski in kmetijski strokovnjaki in predlagali, da se 254 ha nameni kmetijski rabi. Ostala zemljišča pa zaradi prevelike zaraščenosti, strmega nagiba, skalovitosti ali neinteresa lastnikov za kmetijsko rabo, usposobi za gospodarski gozd.

Zaraščanje slabših zemljišč je prisotno v vsej občini, izraziteje pa na območjih krajevnih skupnosti Rob, Golo–Zapotok, Rakitna in na delu Ljubljanskega barja.

Strokovno opredelitev površin v zaraščanju in njihovo rabo je pripravila pospeševalna služba Kmetijskega zavoda Ljubljana. Izdelane so opredelitve površin v zaraščanju s smernicami nadaljnega razvoja na območju katastrskih občin Velike Lašče, Selo, Ulaka, Rob, Krvava peč, Turjak, Želimlje, Golo, Zapotok, Rakitna in deliške vasi. Izdelane so karte lastništva in zaraščenost posameznih parcel na osnovi fotoposnetkov, terenskih ogledov površin in samih kmetijskih gospodarstev za usposabljanje, za kmetijstvo še primernih površin.

Po raziskavi je na območju Kmetijske zadruge Velike Lašče kmetijskih površin 979 ha, od tega 113 ha njiv in 866 ha travnikov ter pašnikov. Skupna velikost parcel v zaraščanju je 433 ha, kar je dobra tretjina vseh kmetijskih površin. Od tega je 169 ha že zaraščenih do take mere (zaraščenost 39%), da bodo vključene med gozdne površine, če se takoj ne usposobijo za kmetijsko rabo.

Starostna struktura gospodarjev na kmetijah kaže, da ima do 30 let 16 (13%) gospodarjev, od 30 do 65 let 86 (71%) gospodarjev in nad 65 let 19 (16%) gospodarjev. Ostarele kmetije brez naslednika in kmetije, kjer so gospodarji starejši in samski predstavljajo poseben, ne le sociološki problem. V tem je tudi eden od problemov nezainteresiranosti za boljšo obdelavo kmetijske zemlje na tem hribovitem območju.

Z intenziviranjem površin in usposobitvijo zaraščajočih površin predvsem za pašo, je možno povečanje stalaža živine od sedanjih 670 glav na 1.387 glav na Velikem in Malem Ločniku, Sloki gori, Krvavi peči, Centih, Osredku, Purkačah in Sekirišču.

Po anketnih podatkih je na kmetijah prostih skupno 256 stajišč, vendar je večina hlevov potrebna adaptacije.

V srednjeročnem družbenem planu so na tem območju načrtovane agromelioracije v Lužarjih na 20 ha, Krvavi peči 50 ha in Rutah na 50 ha.

Po projektu usposabljanja zaraščajočih površin so že usposobljeni pašniki v Purkačah na 10 ha, Karlovići na 25 ha, Pečkih 8 ha, Osredku 10 ha; v pripravi so v Lužarjih na 15 ha, Retju na 3 ha in v Velikih Laščah na 10 ha.

V letu 1988 je bila opravljena naloga opredelitve površin v zaraščanju s smernicami nadaljnega razvoja v Krajevnih skupnostih Golo–Zapotok in Rakitna.

Na območju KS Golo–Zapotok je možno usposobiti 259 ha kmetijskih zemljišč z agromelioracijami, predvsem za pašo. Od

teh površin je 155 ha v zaraščanju. Na teh usposobljenih površinah je možno ob dodatni zimski krmi prepasti dodatnih 414 glav živine.

Realizacija usposobitve teh površin za kmetijsko rabo je vprašljiva, ker od 285 lastnikov zemljišč v zaraščanju prebiva na tem območju 161 lastnikov. Lastniki s prebivališčem izven tega območja ne obdelujejo teh površin, niti jih ne oddajo drugim v najem. Med njimi je tudi 91 ha zemljišč v druženi lasti 6 uporabnikov. Na območju se izvajajo stalna vezbanja vojaških enot, ki tako na zasebnih kot na družbenih zemljiščih onemogočajo normalno rabo kmetijskih površin, zato tudi dobra zemljišča lastniki niti več ne kosijo.

Glede na to, da na območju Zapotoka ni nobenega interesa za usposobitev travnih površin, ker ima živino le še ena kmetija, bo možno usposobiti od 259 ha sorazmerno dobrih zemljišč le 25 ha za kmete iz Golega. Projekt je odobren in ga sofinancira Zveza vodnih skupnosti, odbor za melioracije.

Drugo območje je Rakitna, kjer je možno z agromelioracijami usposobiti 194 ha kmetijskih zemljišč, od tega 30 ha v zaraščanju. Ob dodatni zimski krmi je s pašo možno povečati stalaž živine na 310 glav. Realizacija te naloge je tudi vprašljiva, od 242 lastnikov parcel jih na Rakitni prebiva 131. 13 ha ima 5 uporabnikov družbenih zemljišč. Projekt za izvedbo te agromelioracije še ni pripravljen.

Kmetijski zavod Ljubljana pripravlja opredelitev površin v zaraščanju s smernicami nadaljnega razvoja še za ostali del hribovitega območja občine, kjer zaraščanje za kmetijstvo primernih zemljišč ni tako problematično. Interes kmetov v Krajevnih skupnostih Črni vrh, Polhov Gradec in Horjul za usposabljanje zemljišč je zelo velik. S sredstvi občinske zemljiške skupnosti, sredstvi SIS za pospeševanje proizvodnje hrane in zagotavljanje osnovne preskrbe mesta Ljubljane, so z lastnim delom izboljšali dostope do parcel, jih usposobili za strojno obdelavo in s tem tudi zmanjšali nevarno delo na strminah.

Kmetijska zemljiška skupnost občine je sofinancirala v letu 1986 usposabljanje 180 ha kmetijskih zemljišč, v letu 1987 198 ha in v letu 1988 50 ha. Kmetijska zemljiška skupnost je že v prejšnjem srednjeročnem obdobju sofinancirala usposabljanje zemljišč na hribovitem območju občine, kjer je bil za to interes lastnikov. S tem je bilo preprečeno zaraščanje kmetijskih zemljišč, omogočena njihova boljša izraba in varnejša uporaba mehanizacije.

Pospeševalna služba Kmetijske zadruge Ljubljana je pripravila projekte za izvedbo agromelioracij v Šentjoštu I. na 64 ha (že izvedeno), v Šentjoštu II. na 80 ha, v Žazarju na 93 ha, na Selu na 19 ha (že izvedeno), v Strahomerju na 28 ha.

V pripravi so projekti za Koreno in Samotorico na 70 ha, Butajnovi na 80 ha, Brišah in Črnem vrhu na 160 ha.

Te agromelioracije se izvajajo v sofinanciranju iz sredstev Zveze vodnih skupnosti, odbor za melioracije.

Manjše agromelioracije do 10 ha površine se izvajajo v 30% sofinanciranju načrtovanih del iz sredstev SIS za pospeševanje proizvodnje hrane in zagotavljanje osnovne preskrbe mesta Ljubljane.

Agromelioracije na manjših površinah so bile v letu 1988 izvedene na 166 ha, pri 53 kooperantih obeh kmetijskih zadrug.

Z ozirom na zelo visoke stroške usposabljanja zaraščajočih površin, kjer je potrebno za usposobitev 1 ha zemljišča z agromelioracijo (po cenah september 1989) nad 2 milijardi din, v primerih, da so potrebna krčitvena dela in planiranje zemljišča pa so stroški še večji, se bodo realizirali le tisti projekti, kjer je interes kmetov zares zelo velik, saj je prispevek družbenih sredstev največ 950 milijonov po 1 ha (cene september 1989). Ta limit upošteva Zveza vodnih skupnosti, odbor za melioracije in Zveza zemljiških skupnosti.

Mokra in raznolika barjanska tla in drugi ekološki pogoji so omejevalni faktorji za intenzivno kmetijsko proizvodnjo na Barju. Kljub še drugim interesom za koriščenje prostora Ljubljanskega barja, še vedno prevladuje kmetijski interes. Še zaradi nerešenih osnovnih vodnogospodarskih vprašanj, kot so varovanje pred visokimi vodami, osuševanje zamočvirjenih površin, visoke talne vode, problemov pri temeljenju na slabo nosilnih tleh, ta prostor ni dovolj vabljev za drugačno gospodarsko izrabo.

Zaraščenost na Barju je posledica naravnih danosti in tudi

neobdelanosti kmetijskih zemljišč. Po podatkih ankete o proizvodnih potencialih kmetijstva v ljubljanskih občinah (dr. Matija Kovačič) so vzroki za neobdelanost Barja v neprimernosti zemljišč za strojno obdelavo (nosilnost, majhnost parcel) zaradi škode po divjadi, oddaljenosti zemljišča od gospodarstva, opustitve slabših zemljišč zaradi zaposlitve in drugi.

Z izvedbo hidromelioracij v tem srednjeročnem obdobju se usposablja moka zemljišča v dolinah in na Barju. Pri načrtovanju izvedbe hidromelioracij se usklajujejo interesi vseh uporabnikov prostora. Ob sami izvedbi pa se usposablja tudi zaraščajoče površine, primerne za kmetijsko proizvodnjo.

V srednjeročnem obdobju so izvedene naslednje hidromelioracije: Horjul A (100 ha), Horjul B (98 ha), Horjul C (126 ha), Dobravica (309 ha), Resnik (133 ha), Gmajnice (150 ha). V izdelavi je tehnična dokumentacija za hidromelioracijo Hauptmance in dolino Raščiče. Hidromelioracija Brezovica A je pred izvedbo.

Z rednim vzdrževanjem skupnih objektov in naprav na območju hidromelioracij in rednim vzdrževanjem osnovne odvodnje, se bodo usposobile v mokrih dolinah in na Barju zaraščajoče kmetijske površine, ki so primerne za kmetijsko proizvodnjo. V to se vlagajo znatna družbena in zasebna sredstva. Zato je potrebno dobro pretehtati odločitev o urbanizaciji najboljših kmetijskih zemljišč, kjer vlaganja v usposabljanje niso potrebna. Na območju občine je v dolgoročnem planu nasprotje med interesi kmetijstva in drugimi interesi na 291 ha (Ljubljana 751 ha). Potrebno bo opraviti nove aktivnosti in se odločiti za urbanizacijo najboljših zemljišč samo tam, kjer resnično niso možne druge rešitve.

ZAKLJUČKI IN UGOTOVITVE

Med pomembnejšimi cilji razvoja v dolgoročnem družbenem planu je tudi usposabljanje kmetijskih zemljišč z melioracijami. Po sprejemu zakona o zagotavljanju in usmerjanju sredstev za usposabljanje zemljišč za družbeno organizirano kmetijsko proizvodnjo v letu 1982, sprejemu smernic razvoja urejanja kmetijskih zemljišč in melioracij v SR Sloveniji do leta 2000, in po sprejemu dolgoročnih in srednjeročnih planov, so bili dani pogoji in možnosti za urejanje kmetijskih zemljišč.

Kmetijska pospeševalna služba obeh kmetijskih zadrug je opravila vrsto zahtevnih nalog na terenu in pri pripravi programov, da bi se realizirale z družbenim planom spejete naloge usposabljanja kmetijskih zemljišč tako v hribovitem kot v nižinskem svetu.

Družbena sredstva, ki se zagotavljajo kot sofinanciranje usposabljanja kmetijskih zemljišč (odbora za melioracije Zveze vodnih skupnosti, Kmetijske zemljiške skupnosti in SIS za pospeševanje proizvodnje hrane in zagotavljanje osnovne preskrbe mesta Ljubljane) pomenijo vedno manjši delež stroškov potrebne investicije. Vsaj tretjino višji stroški kmetijske proizvodnje v hribovitem svetu, pri čemer slabi ekonomičnost kmetijske proizvodnje, kmetu ne zagotavljajo dohodka, s katerim bi zmogel usposabljati zemljišča.

Glede na nakazano problematiko, naraščajoče potrebe po hrani in izgubo za kmetijsko proizvodnjo znatno primernejših površin, ki jih jemlje urbanizacija; je potrebno znatno dvigniti družbeni prispevek za ohranjanje rodnosti kmetijskih zemljišč. Ko bodo le-ta zaraščena, bodo trajno izgubljena za pridelovanje hrane.

Zaraščajoča območja so predvsem v hribovitem svetu zelo slabo komunalno opremljena. Zato so se ta območja v preteklosti izseljevala in se še izseljujejo. Ostajajo ostareli. Zapiramo šole. Da ostanejo območja še poseljena in da se kmetijska zemljišča ne izgubijo trajno za proizvodnjo hrane, je potrebno čimprej vložiti dovolj družbenih sredstev za revitalizacijo hribovskih območij, enako kot za Kočevsko. Domača obrt sicer prinaša nekaj zaslužka, vendar premalo, da bi ostajal življenjski v teh krajih.

Strokovne institucije in pospeševalna služba na terenu bodo morale vložiti še več naporov za oživitve proizvodnje v krajih, kjer so zato naravne danosti. Brez systemske finančne družbene pomoči proizvodnji v hribovitem svetu, ne bodo realizirani cilji, sprejeti z družbenimi plani, izseljevanje mladih se bo nadaljevalo, še naprej se bo izgubljal proizvodni potencial za proizvodnjo hrane v hribovitem svetu zaradi zaraščanja, v nižinskem pa zaradi premalo premišljene urbanizacije.

PREDLOG PREDLAGATELJA

Izvršni svet skupščine občine Ljubljana Vič – Rudnik je Poročilo o izvajanju nekaterih določil zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč obravnaval na 156. seji dne 22. 11. 1989 in sklenil, da ga posreduje delegatom skupščine občine v obravnavo in sprejem.

IZVRŠNI SVET

POROČILO

o izvajanju nekaterih določil zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč

Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč (Uradni list SRS, št. 25/76) (v nadaljnjem besedilu zakon) ureja varstvo, gojitev, lov in uporabo divjadi ter urejanje in vzdrževanje lovišč z namenom, da se v okviru varstva narave ohranja ravnovesje divjadi in rastlinskega sveta v prostoru, kot enega temeljnih pogojev za ohranitev naravnega človekovega okolja in da se zagotovi poseben družbeni interes na področju lovstva. Na podlagi zakona so izdani podzakonski oziroma izvršilni predpisi, ki urejajo izvajanje posameznih določb zakona.

V poročilu se omejujemo le na izvajanje določil zakona, ki jih spremlja upravni organ. Strokovna vprašanja s področja lovstva spremljajo in obravnavajo zveze lovskih družin in Institut za gozdno in lesno gospodarstvo.

Upravni nadzor nad izvajanjem zakona opravlja lovski inšpektor Mestne uprave inšpekcijskih služb Skupščine mesta Ljubljane.

Na območju občine gospodarji z lovišči 15 lovskih družin, in sicer: Brdo, Brezovica, Dobrova, Horjul, Ig, Mokrc, Polhov Gradec, Rakitna, Rakovnik, Šentjošt, Škofljica, Tomišelj, Turjak, Velike Lašče in Vič. V njih je včlanjeno 805 lovcev. Površina lovišč je 59.112 ha, od tega je 48.486 ha lovnih površin. Lovišča so bila ustanovljena v letu 1954 z odločbami okrajnega ljudskega odbora in dana v upravljanje lovskim družinam. Pogodbe o upravljanju lovišč med skupščino občine in lovskimi družinami so bile v juniju 1980 usklajene z zakonom in sklenjeni so bili samoupravni sporazumi o dodelitvi lovišč v nadaljnje upravljanje. V samoupravnem sporazumu so določeni pogoji, ki jih mora izpolnjevati lovska družina za gospodarjenje z loviščem.

Zaradi skladnejšega razvoja gospodarjenja z divjadjo in zagotovitve družbenega vpliva na gospodarjenje z divjadjo so bila, upoštevajoč populacijske zahteve glavnih vrst divjadi in ekološke pogoje, oblikovana lovskogojitvena območja, ki so bila določena z odlokom Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije. Lovske družine na območju občine se združujejo v Dolomitsko, Krimsko in Kočevsko lovskogojitveno območje.

V lovskogojitvenih območjih naj bi se usklajevali vsi interesi, tako z vidika pravic kot odgovornosti, pri varstvu in gojitvi divjadi. V vsakem lovskogojitvenem območju je bil sprejet v skladu s 33. členom zakona družbeni dogovor o določenih skupnih zadevah pri gospodarjenju z divjadjo in upravljanju lovišč.

V pripravo in sklepanje družbenih dogovorov so lovske organizacije vložile veliko truda. Udeleženke družbenih dogovorov lovskogojitvenih območij so lovske družine, krajevne skupnosti, občinski SIS za pospeševanje kmetijstva, občinske Kmetijske zemljiške skupnosti, SIS za gozdarstvo, kmetijske zadruge, LM Kmetijska proizvodnja, Gozdno gospodarstvo Ljubljana, ZKGP Kočevje, občinski štabi za teritorialno obrambo, Območna vodna skupnost Ljubljana – Sava, Ribiški družini Barje in Dolomiti ter skupščine občin območja.

Strokovne in organizacijske naloge pri izvajanju družbenih dogovorov opravljata Zvezi lovskih družin Ljubljana in Kočevje.

Lovskogojitvena območja so prostorski okvir za uresničevanje vsebine družbenih dogovorov in s tem odločilno pomembna za skladnejši razvoj gospodarjenja z divjadjo ter za zagotovitev družbenega vpliva na ohranitev in gojitev divjadi ter na ohranitev okolja.